

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

düzenlenmesi amacıyla hazırlanan Kanun Tasarısının kanunlaşması hedeflenmektedir.

d) Yeni Hukuki Düzenlemelerin Yürürlüğe Girmesine Bağlı Olarak Alınması Gereken Tedbirler

e) Yeni Düzenlemelerin Uygulanması İçin Gereken Ek Personel ve Eğitim İhtiyacı

f) Gerekli yatırımlar

III-TAKVİM (KISA VADE-ORTA VADE)

2001 yılı sonuna kadar, "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun Taslağının", 2003 yılı sonuna kadar ise "Türkiye İş Kurumu (İŞ-Kur) Genel Müdürlüğü"nün kurulması amaçlanmaktadır.

IV-FİNANSMAN-GEREKLİ HARCAMALAR VE FİNANSMAN KAYNAKLARI

3.4. HİZMETLERİN SERBEST DOLAŞIMI

3.4.1 İlkeler ve Koşullar

3.4.2 Sektörel Uygulama

3.4.2.1 Mali Hizmetler

Bankacılık

I-ÖNCELİK TANIMI

a) Mevcut Durum

Türkiye’de genelde mali ve özellikle bankacılık sektörü, uluslararası rekabete açık ve liberal bir ortamda faaliyet göstermeye yatkın durumdadır. 4389 sayılı yeni Bankalar Kanunu ve bu kanunda değişiklik yapan 4491 sayılı Kanun ve yapılan diğer mevzuat değişiklikleri ile bankacılık sektörünün kontrol ve denetimi AB bankacılık direktiflerine ve Basel Komitesi prensiplerine uygun hale getirilmiştir. Bu gelişmeler sayesinde, sektör uluslar arası bankacılık standartlarına uygun olarak yasal yapı ve işlev bakımından güçlü bir pozisyon elde etmiştir.

Yeni Bankalar Kanununda yapılan değişiklikler, bankaların solvabilite rasyolarını güçlendirmeyi hedeflemiş ve özellikle 31 Ağustos 2000 tarihinde faaliyete geçmiş olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu sistemin denetim ve gözetimi konusunda saydamlık ve bağımsızlığını arttırmak suretiyle

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

bankacılık sektörünün sevk ve denetimini daha düzgün temellere oturmasını sağlamıştır. Bankacılık lisansı verme ve lisansı iptal etme konusunda tek yetkili merci Kuruldur. Sorunlu bankaların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devri konusunda da tek otorite Kuruldur, yeni Kanun, Kurulu tasfiye için gerekli olan her türlü araç ve yetkiyle donatmıştır.

Toplulukta hizmetler sektörünün entegrasyonu, 1992 yılında İç Pazarın tesisi ile gerçekleşmiştir. Bu süreç üç temel prensibe dayalı olarak gerçekleşmiştir: Bunlardan birincisi, Orijin Ülke Prensibi (Home Country Control)dur. Buna göre; bankacılık alanından örnek verilirse; bir üye ülke bankası kendi ülkesindeki yetkili merciin gözetim ve denetimine tabi olmaktadır. Diğer prensip ise Tek Lisans (Single License) uygulamasıdır, buna göre bankalar tek bir ülkeden aldıkları lisans ile yetinebilmekte ve diğer ülkelerdeki faaliyetleri için o ülkelerdeki mercilerden izin almamaktadırlar. Üçüncü prensip ise, ilk ikisinin doğal bir sonucu olarak, üye ülkelerin birbirlerindeki yetkili merci ve mevzuatı karşılıklı olarak tanımlarıdır (Mutual Recognition).

Türkiye, AB'ye katılım sürecinde mali hizmetler alanındaki yukarıda belirtilen prensiplere ve bu prensipler ışığında çıkarılmış Topluluk mevzuatına uyum sağlamak durumundadır. Bankacılık ile ilgili mevzuatta, yabancıların Türkiye'de banka kurmaları ve şube açmak suretiyle faaliyet göstermelerine engel teşkil eden herhangi bir husus bulunmamaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren 62 ticari bankadan 19'u ya Türkiye'de kurulmuş veya şube açmış olan yabancı bankalardır. Türkiye ile AB arasında hizmetler alanında serbest dolaşımın sağlanması, üyelik öncesi dönemin gündeminde bulunmakta olup, 11 Nisan 2000 tarihli Ortaklık Konseyi Kararıyla (2000/377/EC) hükme bağlanmıştır. Türkiye ile AB arasında hizmetlerin serbest dolaşımının devreye girmesiyle uluslararası bankaların sayısının artacağı umulmaktadır. Bunun da bankalar arasında rekabeti arttırması ve bankaların mali piyasa disiplinlerini geliştirmesi ve böylece mali sektörün etkin çalışmasına katkı yapması beklenmektedir.

Öte yandan, Türk Bankacılık sektörü, kalifiye insan kaynakları ve teknolojik altyapı avantajına da sahiptir ve hizmet çeşitliliği açısından da dünya ölçeğinde rekabet edebilecek güçtedir.

Bankacılık sektöründe kısa dönemde yapılacak değişiklikler, açık pozisyon, risk yönetimi ve muhasebe standartlarına ilişkin durumu uluslararası normlarla uyumlaştırma yönünde olacaktır. Öte yandan, 4389 sayılı Bankalar Yasasıyla getirilen büyük krediler ve iştiraklere açılan kredilere ilişkin gözetimin titizlikle uygulanması gerekecektir.

Bankacılık sektörünün yapısının piyasa koşullarına uydurulması amacı çerçevesinde, kamu bankalarının bir süreç içinde özelleştirilmeleri de bir diğer gündem maddesidir.

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

b) AB Müktesebatı

1. 373L0183/OJL 194 16.07.73 s.1/73/183/EEC: Banka ve finans kuruluşlarının yerleşme ve hizmet sunma serbestisini kısıtlayıcı hükümlerin kaldırılmasına ilişkin 28 Haziran 1973 tarihli Konsey Direktifi
2. 377L0780/OJL 322 17.12.77 s.30/77/780/EEC: Kredi kuruluşlarının iş kurma ve sürdürmeleri ile ilgili kanun, tüzük ve idari kararların koordinasyonuna ilişkin 12 Aralık 1977 tarihli İlk Konsey Direktifi
3. 386L0635/OJL 372 31.12.86 s.1/86/635/EEC: Banka ve diğer finans kuruluşlarının yıllık hesaplarına ve konsolide hesaplarına ilişkin 8 Aralık 1986 tarihli Konsey Direktifi
4. 389L0117/OJL 044 16.02.89 s.40/89/117/EEC: Bir Üye Devlette faaliyet gösterip şubesi olan, ancak merkezi başka bir Üye Devlette bulunan kredi ve finans kuruluşlarının, yıllık hesapların yayımlanması ile ilgili yükümlülüklerine ilişkin 13 Şubat 1998 tarihli Konsey Direktifi
5. 389L0299/OJL 124 05.05.89 s.16/89/299/EEC: Kredi kuruluşlarının öz kaynaklarına ilişkin 17 Nisan 1989 tarihli Konsey Direktifi
6. 389L0646/OJL 386 30.12.89 s.1/89/646/EEC: Kredi kurumlarının iş kurma ve sürdürmeleri ile ilgili kanun, tüzük ve idari kararların koordinasyonuna ilişkin ve 77/780/EEC Sayılı Direktifi değiştiren 15 Aralık 1989 tarihli İkinci Konsey Direktifi
7. 389L0647/OJL 386 30.12.89 s.14/89/647/EEC: Kredi kuruluşlarının solvabilite rasyolarına (ödeme gücü rasyosu) ilişkin 18 Aralık 1998 tarihli Konsey Direktifi
8. 391L0031/OJL 017 23.01.91 s.20 (91/31EEC): Çok taraflı kalkınma bankalarının teknik tanımının, kredi kuruluşları için solvabilite (ödeme gücü) rasyosu hakkındaki 18 Aralık 1989 tarihli ve (89/647/EEC) sayılı Konsey Direktifine uyarlanması (adaptasyonu) ile ilgili 19 Aralık 1990 tarihli Komisyon Direktifi
9. 392L0030/OJL 110 28.04.92 s. 52: Kredi kuruluşlarının konsolide esasa göre denetimine ilişkin 6 Nisan 1992 tarih ve 92/30/EEC Sayılı Konsey Direktifi
10. 392L0121/OJL 029 05.02.93 s. 1: Kredi kuruluşlarının büyük kredilerinin gözetim ve denetimine ilişkin 21 Aralık 1992 tarih ve 92/121/EEC Sayılı Konsey Direktifi

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

11. 394L0007/OJL 089 06.04.94 s.17: Çok taraflı kalkınma bankalarının teknik tanımının, kredi kuruluşları için solvabilite (ödeme gücü) rasyosu hakkındaki 18 Aralık 1989 tarihli ve (89/647/EEC) sayılı Konsey Direktifine uyarlanması (adaptasyonu) ile ilgili 15 Mart 1994 tarihli Komisyon Direktifi (94/7/EC)
12. 394L0067/OJL 125 31.05.94 s.5: Mevduat sigortası sistemlerine ilişkin 30 Mayıs 1994 tarih ve 94/19/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi
13. 395L0067/OJL 314 28.12.95 s.72 (95/67/EC): Çok taraflı kalkınma bankalarının tanımıyla ilgili olarak, kredi kuruluşları için solvabilite (ödeme gücü) rasyosu hakkındaki 18 Aralık 1989 tarihli ve (89/647/EEC) sayılı Konsey Direktifinde teknik değişiklik yapan 15 Aralık 1995 tarihli Komisyon Direktifi
14. 396L0010/OJL 085 3/496, s.17: Yetkili mercilerin sözleşme ağının tanınmasına ilişkin 89/647/EEC Sayılı Direktifi değiştiren 21 Mart 1996 tarihli ve 96/10/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktif
15. 393L0006/OJL 141 11.06.93 s. 1: Yatırım firmaları ve kredi kuruluşlarının sermaye yeterlilikleri ile ilgili 15 Mart 1993 tarih ve 93/6/EEC Sayılı Konsey Direktifi

c) Sorumlu Kuruluş

Bankacılık (özel finans kurumları dahil) alanında sorumlu kuruluşlar, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ve Kurul bünyesinde faaliyet gösteren Mevduat Sigortası Fonudur. Leasing, factoring ve finans firmaları ile ilgili mevzuat bakımından sorumlu kuruluş ise Hazine Müsteşarlığıdır.

d) Nihai Hedef

Nihai hedef, ilgili Topluluk mevzuatının üstlenilmesidir.

II. UYGULAMA YÖNTEMİ

a) Türk Mevzuatının Mevcut Durumu

Bankacılıkla ilgili mevcut Türk mevzuatı, mukabil AB mevzuatıyla özü itibarıyla geniş ölçüde uyumludur. Bu konudaki mevcut AB mevzuatı, ülkemizdeki muadil mevzuat ile birebir karşılaştırıldığında, bazılarının tam uyumlu hale getirilmiş olduğu, bazılarında cüzi değişiklikler yapmak gerektiği, bazılarında ise muadil mevzuat bulunmadığı gözlenmektedir. Halen uyumlu durumda bulunan mevzuat aşağıda belirtilmiştir:

- AB'deki "malların, hizmetlerin, sermayenin ve kişilerin dolaşımına ilişkin olmayan görünmeyen muamelelerle ilgili transferlerin

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

serbestleştirilmesi hakkındaki 30 Temmuz 1963 tarihli Konsey Direktifi (63/474/EEC)” hükümlerinin muadilleri, Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki 32 sayılı Kararnamede yer almaktadır. Muadil hükümler, söz konusu AB mevzuatındaki hükümlere uyumlu bulunmaktadır.

- AB’deki “yatırım firmalarının ve kredi kuruluşlarının sermaye yeterliliği hakkındaki 15 Mart 1993 tarihli Konsey Direktifi (93/6/EEC)” hükümlerinin muadilleri, “Bankaların Sermaye Yeterliğinin Konsolide Bazda Ölçümü ve Değerlendirilmesine ilişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Tebliğde yer almaktadır. Söz konusu Tebliğde yapılan ve Temmuz 2000 itibariyle yürürlüğe giren değişikliklerle adı geçen AB mevzuatına uyum sağlanmış bulunmaktadır.
- AB’deki “banka ve diğer finans kuruluşlarının yıllık hesapları ve konsolide hesapları hakkındaki 8 Aralık 1986 tarihli Konsey Direktifi (86/635/EEC) ve değişiklikleri (1994)” hükümlerinin muadilleri, 4491 sayılı Kanunla değişik 4389 sayılı Bankalar Kanununun ilgili hükümlerinde, Tek tip Muhasebe Standartları ve Uygulama Kuralları ile ilgili mevzuatta ve Bankaların Konsolide Mali Tablolarının Hazırlanması ve Kapatılmasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Tebliğde düzenlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu mevzuat, ilgili AB mevzuatındaki hükümlere uyumlu durumdadır.
- AB’deki “kredi kuruluşları için solvabilite (ödeme gücü) rasyosu hakkındaki 18 Aralık 1989 tarihli Konsey Direktifi (89/647/EEC) ve değişiklikleri”nde yer alan hükümlerin muadilleri “Bankaların Sermaye Yeterliğinin Konsolide Bazda Ölçümü ve Değerlendirilmesine ilişkin Usul ve Esaslar hakkındaki Tebliğ”de ve 4491 sayılı Özel Finans Kurumları Kanununda yer almaktadır. Söz konusu mevzuat, ilgili AB mevzuatına uyumlu durumdadır, ancak leasing, factoring ve finans şirketleri ile ilgili mevzuatımızda muadil hükümler yer almamaktadır.

b) Türk Mevzuatında Yapılması Gereken Değişiklikler

- 4491 sayılı Kanunla değişik 4389 sayılı Bankalar Kanunu, 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu, Factoring şirketleri ve Finansman şirketleriyle ilgili 545 sayılı KHK ile değişik 90 sayılı KHK ve Özel Finans Kurumları ile ilgili hükümleri itibariyle Bankalar Kanununda değişiklik yapan 4491 sayılı Kanun; AB’deki “kredi kuruluşlarının kuruluş ve faaliyetleriyle ilgili yasaların, tüzüklerin ve idari uygulamaların koordinasyonu hakkındaki 12 Aralık 1977 tarihli birinci Konsey Direktifi (77/780/EEC) ve değişiklikleri” hükümlerine uyum sağlamak üzere tadil edilecektir.
- 4491 sayılı Kanunla değişik 4389 sayılı Bankalar Kanunu, Finansal Kiralamada Vade ve Limitlerin Tayini ile ilgili 92/3170 sayılı Karar;

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

AB'deki "kredi kuruluşlarının öz kaynakları hakkındaki 17 Nisan 1989 tarihli Konsey Direktifi (89/299/EEC) ve değişiklikleri" hükümlerine göre gözden geçirilerek uyumlu hale getirilecektir.

- 4491 sayılı Kanunla değişik 4389 sayılı Bankalar Kanunu, 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu; AB'deki "77/780/EEC sayılı birinci bankacılık direktifinde değişiklik yapan ve kredi kuruluşlarının kuruluş ve faaliyetleriyle ilgili yasaların, tüzüklerin ve idari uygulamaların koordinasyonu hakkındaki 15 Aralık 1989 tarihli ikinci Konsey Direktifi (89/646/EEC) ve değişiklikleri" hükümlerine uyumlu hale gelecek şekilde tadil edilecektir.
- 4491 sayılı Kanunla değişik 4389 sayılı Bankalar Kanunu, Bankaların Sermaye Yeterliğinin Konsolide Bazda Ölçümü ve Değerlendirilmesine ilişkin Usul ve Esaslar hakkındaki Tebliğ ve Konsolide Esasa Göre Döviz Net Genel Pozisyonu/ Sermaye Tabanı Hesabı Esaslarına dair Tebliğ; AB'deki "kredi kuruluşlarının konsolide esasa göre düzenlenmesine ve konsolide mali tabloların ilanına gözetim ve denetimi hakkındaki 6 Nisan 1992 tarihli Konsey Direktifi (92/30/EEC) ve değişiklikleri" hükümleri doğrultusunda değişikliğe tabi tutulacaktır.
- 4491 sayılı Kanunla değişik 4389 sayılı Bankalar Kanunu hayli yakın hükümler içermekle birlikte ve "Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara ilişkin 1 sayılı Tebliğ ile düzenlenmiş olmakla birlikte, AB'deki "kredi kuruluşlarının açtıkları büyük kredilerin izlenmesi ve kontrolü hakkındaki 21 Aralık 1992 tarihli Konsey Direktifi (92/121/EEC) ve değişikliği" hükümlerine tam uyumlu duruma getirilecektir.
- Mevduat Sigortası hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı ve değişiklik yapan hükümler; AB'deki "mevduat garanti sistemleri hakkındaki 30 Mayıs 1994 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi (94/19/EC) hükümleri doğrultusunda gözden geçirilerek uyum sağlanacaktır.
- 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu, Factoring şirketleri ve Finansman şirketleriyle ilgili 545 sayılı KHK ile değişik 90 sayılı KHK; AB'deki "kredi kuruluşları için solvabilite (ödeme gücü) rasyosu hakkındaki 18 Aralık 1989 tarihli Konsey Direktifi (89/647/EEC) ve değişiklikleri"nde yer alan hükümlere muadil hükümler yer verilecek şekilde tadil edilecektir.
- Türk mevzuatında düzenlenmemiş olup da, gözden geçirilerek gereken hususlarda muadil hükümleri içeren mevzuat oluşturulacak AB mevzuatı şunlardır: "bankaların ve diğer finansal kuruluşların serbest meslek faaliyetleri bakımından yerleşme ve hizmet sunma serbestisi üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması hakkındaki 28 Haziran 1973 tarihli Konsey

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Direktifi (73/183/EEC)”(mevcut mevzuatımız yerleşim ve hizmet sunumu serbestisi bakımından esas itibarıyla engel ve ayrımcı uygulama içermemektedir),

- “Kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlarından şubeleri bir üye devlette kurulu olup da, merkezleri o üye devletin dışında olanların yıllık hesap dokümanlarının yayımlanmasıyla ilgili yükümlülükleri hakkındaki 13 Şubat 1989 tarihli Konsey Direktifi (89/117/EEC) ve değişiklikleri”,
- “Çok taraflı kalkınma bankalarının teknik tanımının, kredi kuruluşları için solvabilite (ödeme gücü) rasyosu hakkındaki 18 Aralık 1989 tarihli ve (89/647/EEC) sayılı Konsey Direktifine uyarlanması (adaptasyonu) ile ilgili 19 Aralık 1990 tarihli Komisyon Direktifi (91/31/EEC) ve 15 Mart 1994 tarihli Komisyon Direktifi (94/7/EC)”,
- “Çok taraflı kalkınma bankalarının tanımıyla ilgili olarak, kredi kuruluşları için solvabilite (ödeme gücü) rasyosu hakkındaki 18 Aralık 1989 tarihli ve (89/647/EEC) sayılı Konsey Direktifinde teknik değişiklik yapan 15 Aralık 1995 tarihli Komisyon Direktifi (95/67/EEC)”.

c) Gerekli Kurumsal Değişiklikler

AB mevzuatına uyum, herhangi bir kurumsal değişikliğe ihtiyaç göstermemektedir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ve Kurumu zaten faaliyete geçmiştir. Bununla birlikte, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer aldığı üzere, gelişen mali sistemin yapısında ayrı düzenleyici kurumların görev alanlarından kaynaklanabilecek boşlukların önlenmesi ve mali piyasalarda etkinlik ve saydamlığa ait uygulamaların homojenliğini sağlamak amacıyla Mali Sistemi Düzenleme ve Denetleme Kurulu oluşturulacaktır.

d) Yeni Hukuki Düzenlemelerin Yürürlüğe Girmesine bağlı Olarak Alınması Gereken Tedbirler

e) Yeni Düzenlemelerin Uygulanması İçin Gereken Ek Personel ve Eğitim İhtiyacı

f) Gerekli yatırımlar

III. TAKVİM

IV. FİNANSMAN

Menkul Kıymetler

I- ÖNCELİK TANIMI

a) Mevcut Durum

Menkul kıymetler, borsalar ve yatırım hizmetleri alanında Türkiye’deki mevcut yapı büyük ölçüde AB direktiflerindeki ilkelerle uyumlu durumdadır. Ancak bazı konularda tam uyum sağlanması için belirli değişikliklerin yapılması da gerekmektedir.

Menkul kıymetlerin borsaya kote olması hakkındaki kurallarla ilgili olarak, sermayenin hesaplanması ve asgari sermaye miktarında, asgari halka açıklık oranlarında, ve zorunlu aracılık kullanımı konusunda bazı farklılıklar mevcuttur.

Türkiye’de izahnamede yayınlanması gereken bilgi ile ilgili standartlar Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenmekteyken birçok AB ülkesinde bu görevi Borsalar üstlenmiştir. AB’de izahname yayımlanması borsaya kote olmak için gerekli bir şart iken, Türkiye’de izahname halka arz aşamasında yayımlanmaktadır.

Menkul kıymetler ile ilgili olarak gerek ihraç veya kotasyon esnasında, gerekse sürekli olarak yayınlanması gereken bilgilerle ilgili olarak, Türkiye’de hiçbir istisna söz konusu olmamaktadır. AB’de ise belli durumlarda izahname yayımlanma yükümlülüğüne istisna getirilebilmektedir. Ayrıca Avrupa’da 6 aylık dönemler itibariyle yayınlanması zorunlu tutulan ara mali tabloların Türkiye’de üçer aylık dönemler itibariyle yayımlanması gerekmektedir. Piyasaların genel yapısı itibariyle Avrupa’dan daha kısa dönemli bakışın hakim olduğu Türk mali piyasaları için bu uygulama gerekli olmaktadır.

Kolektif yatırım kuruluşları ile ilgili olarak, Türkiye’de sadece yatırım fonları açık sonlu yapıları dolayısıyla UCITS direktifi kapsamına dahil olabilecek niteliktedir. Ancak Yatırım fonlarıyla ilgili Kurul tebliğinde fon portföyüne altın ve diğer kıymetli madenlerin dahil edilebilmesi hükmü Konuyla ilgili AB direktifindeki (UCITS direktifi) tanımdan farklılık göstermektedir.

Türkiye’de “içeriden öğrenenlerin ticareti” ile ilgili düzenlemeler Avrupa düzenlemeleri ile çok büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. İçeriden öğrenilen bilginin tanımı aynıdır, ancak içeriden bilgi öğrenebilecek kimselerin (insider) tanımında Türk mevzuatında AB düzenlemelerinden farklı olarak “pay sahipleri” ile “elde ettikleri bilginin sadece ‘insider’ olan kimseler tarafından verilebileceğini bilen şahıslar” sayılmamıştır.

Aracılık faaliyetlerinde AB’den ayrılan en temel nokta Türkiye’de bankaların durumudur. Türkiye’de bankalar doğrudan menkul kıymet işlemleri

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

yapamamakta, kurdukları aracı kurumlar vasıtasıyla menkul kıymet işlemlerini gerçekleştirebilmektedir.

b) AB Müktesebatı

16. 379L 0279/OJL 066 16.03.79 s.21 (79/279/EEC): Menkul kıymetlerin borsa resmi kotuna alınması için gerekli şartları içeren 5 Mart 1979 tarihli Konsey Direktifi
17. 380L0390/OJL 100 17.04.80 s.1 (80/390/EEC): Menkul kıymetlerin bir menkul kıymetler borsasının resmi kotuna alınması için yayınlanacak izahnamenin hazırlanmasına, tetkikine, yayınlanmasına ve dağıtılmasına ilişkin koşulları düzenleyen 17 mart 1980 tarihli Konsey Direktifi
18. 382L0121/OJL 048 20.02.82 s.26 (82/121/EEC): Menkul kıymetleri resmi borsa kotuna alınmış olan şirketlerin periyodik olarak yayımlayacakları bilgilere ilişkin 15 Şubat 1982 tarihli Konsey Direktifi
19. 385L0611/OJL 375 31.12.85 s.3 (85/611/EEC): Menkul kıymetlere yatırım yapmak suretiyle portföy işleten kolektif yatırım şirketleriyle ilgili 20 Aralık 1985 tarihli Konsey Direktifi
20. 388L0627/OJL 348 17.12.88 s.62/88/627/EEC: Borsa kotasına alınmış bir şirketin çoğunluk hisselerinin ele geçirilmesi veya elden çıkarılması hallerinde yayımlanacak bilgilere ilişkin 12 Aralık 1988 tarihli Konsey Direktifi
21. 389L0298/OJL 124 05.05.89 s.8 (89/298/EEC): Menkul Kıymetlerin halka arzı sırasında yayımlanacak olan izahnamenin hazırlanması, incelenmesi ve dağıtımını ile ilgili gereklerin koordinasyonuna yönelik 17 Nisan 1989 tarihli Konsey Direktifi
22. 389L0592/OJL 334 18.11.89 s.30 (89/592/EEC): İçeriden öğrenenlerin ticaretiyle ilgili düzenlemelerin koordinasyonuna yönelik 13 Kasım 1989 tarihli Konsey Direktifi
23. 393L0022/OJL 141 11.06.93 s.27 (93/22/EEC): Menkul kıymetler alanında yatırım hizmetlerine ilişkin 10 Mayıs 1993 tarihli Konsey Direktifi
24. 397L0009/OJL 084 26.03.97 s.22 (97/9/EC): Yatırımcı tazmin sistemlerine ilişkin 3 Mart 1997 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi
25. 393L0006/OJL 141 11.06.93 s. 1: Yatırım şirketleri ve kredi kuruluşlarının sermaye yeterlilikleri ile ilgili 15 Mart 1993 tarih ve 93/6/EEC Sayılı Konsey Direktifi

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

c) Sorumlu Kuruluş

Sorumlu kuruluş, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) dur.

d) Nihai Hedef

Yukarıda verilen AB müktesebatına tam uyum sağlanmasıdır.

II. UYGULAMA YÖNTEMİ

a) Türk Mevzuatının Mevcut Durumu

- Sermaye Piyasası Kanunu
- Menkul Kıymetler Borsaları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK/91)
- Menkul Kıymetler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yönetmeliği
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Kotasyon Yönetmeliği
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Uluslararası Pazar Yönetmeliği
- SPK Tebliğleri:
 - Seri V, No.34 Aracı Kurumların Sermayelerine ve Sermaye Yeterliliğine ilişkin Esaslar Tebliği
 - Seri XI, No.3 Sermaye Piyasasında Ara Mali Tablolara İlişkin İlke ve Kurallar hakkında Tebliğ
 - Seri I, No.26 Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği
 - Seri II, No.13 Tahvillerin Kurul Kaydına Alınmasına İlişkin Esaslar Tebliği
 - Seri IV, No. 9 İhraççıların Muafiyet Şartlarına ve Kurul Kaydından Çıkarılmalarına İlişkin Esaslar Tebliği
 - Seri VIII, No.20 Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği
 - Seri IV, No. 8 Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yolu ile Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

- Seri VII, No.10 Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği
- Seri V, No.19 Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Tebliği

b) Türk Mevzuatında Yapılması Gereken Değişiklikler

Bu başlık altında incelenen Türk mevzuatı AB ilkelerinin tam olarak üstlenilmesi konusunda ciddi bir engel yaratmamaktadır. Ancak, AB'ye üyelik aşamasına gelindiğinde bazı konularda yapılması gereken değişiklikler mevcuttur. Türk yatırım fonlarının tek izin prensibinden yararlanabilmesi için Türk düzenlemelerinde yatırım fonlarının portföylerine alabilecekleri araçlar arasından altın ve kıymetli madenlerin çıkarılması gerekecektir. Ayrıca bankaların sermaye piyasası faaliyetinde bulunabilmeleri konusunda değişiklik gerekecektir.

Bunlardan başka, Borsa kotasyonunda gereken asgari halka açıklık oranı ve kamuyu aydınlatma yükümlülüklerine bazı durumlarda istisna getirilebilmesi gibi konularda bazı değişiklikler gerekmektedir. Ayrıca, aracı kuruluşların sermaye yeterliliği konusunda, mevcut düzenleme AB düzenlemeleriyle temelde uyumlu olmakla birlikte, üyelik aşamasında tam uyumun sağlanması için bazı düzeltmeler gerekebilecektir.

Menkul Kıymetler alanında AB'ye tam uyum sağlamış olmak için muadil mevzuatımızda tadilat gerektiren AB mevzuatı; 80/390/EEC ve değişiklikleri, 85/611/EEC ve değişiklikleri, 88/627/EEC ve değişiklikleri, 93/22/EEC ve değişikliklerinden oluşan Konsey Direktifleridir.

AB'deki 80/390/EEC sayılı Direktife uyum amacıyla; Borsalara İlişkin 91 sayılı KHK'da, Menkul Kıymetler Borsalarının Kuruluş ve çalışma Esasları Hakkındaki Yönetmelikte ve İMKB Yönetmeliklerinde tadilat yapılacaktır.

AB'deki 85/611/EEC sayılı Direktife uyum amacıyla; Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Hakkındaki Tebliğde (seri : VII, no:10), Portföy Yönetimi Faaliyetleri ve Portföy Yöneten Şirketlere ilişkin Esaslar Hakkındaki Tebliğde (seri: IV, no:8), Mali Tablolar ve Yatırım Fonları Raporlarına ilişkin Esaslar Hakkındaki Tebliğde (seri: XI, no:6) ve SPK'ya Tescil ve Yabancı Yatırım Fonu Paylarına ilişkin Esaslar Hakkındaki Tebliğde (seri: VII, no:14) tadilat yapılacaktır.

AB'deki 88/627/EEC sayılı Direktife uyum amacıyla; 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda, İMKB Yönetmeliklerinde ve Özel Koşullarda Halka Satış Standartları Hakkındaki Tebliğde (seri: VIII, no:20) ve ayrıca seri: IV, no:8 sayılı Tebliğde tadilat yapılacaktır.

AB'deki 93/22/EEC sayılı Direktife uyum amacıyla; Aracı Faaliyetler ve Aracı Kurumlara ilişkin Esaslar Tebliğinde (seri: V, no:19), Yatırım Danışmanlığı Faaliyetleri ve Yatırım Danışmanlığı Kuruluşlarına ilişkin Esaslar hakkındaki Tebliğde (seri: V, no:23) ve Portföy Yönetimi Faaliyetleri ve Portföy Yöneten

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Şirketlere ilişkin Esaslar Hakkındaki Tebliğde (seri: IV, no:8) tadilat yapılacaktır.

c) Gerekli Kurumsal Değişiklikler

Kurumsal değişikliğe ihtiyaç bulunmamaktadır.

d) Yeni Hukuki Düzenlemelerin Yürürlüğe Girmesine Bağlı Olarak Alınması Gereken Tedbirler

e) Yeni Düzenlemelerin Uygulanması için Gereken Ek Personel ve Eğitim İhtiyacı

f) Gerekli yatırımlar

III. TAKVİM

Orta vadede gerçekleştirilecektir.

IV. FİNANSMAN

İhtiyaç bulunmamaktadır.

Sigortacılık

I- ÖNCELİK TANIMI

a) Mevcut Durum

Türkiye'de sigortacılık sektörü Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenir ve denetlenir. Esasen sigortacılık sektörünün düzenlenmesi ve buna ilişkin politikaların uygulanması Sigortacılık Genel Müdürlüğü, denetlenmesi ise Sigorta Denetleme Kurulu tarafından yapılmaktadır. Her iki kurum da düzenlenme ve denetlenmenin optimum uyumunun sağlanması açısından Hazine Müsteşarlığına bağlı faaliyet göstermektedir. Bunun yanı sıra, farklı devlet kurumları tarafından uygulanan ekonomik politikaların uyumunun temin edilebilmesi amacıyla mali hizmetler alanında faaliyet gösteren diğer kurumlar gibi Hazine Müsteşarlığı da Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanına bağlıdır. Böylelikle, farklı denetleme birimleri arasındaki işbirliği güvence altına alınmaktadır. Avrupa Birliği sigortacılık mevzuatının ana prensipleri halihazırda Türk sigortacılık mevzuatına uyarlanmıştır. İlgili AB mevzuatı dikkate alındığında, temel farklılıklar; motorlu araç sorumluluk sigortası, hayat ve hayat dışı sigortacılık alanlarının AB'de ayrılmış olması ve düzenleme ve denetim bakımından kurumlaşmadaki farklılıklar olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de hayat ve hayat-dışı sigortacılık grupları tek bir yasal düzenleme altında yer almaktadır. 1998 yılı başından itibaren sigorta şirketlerine hayat ya da hayat dışı alanında faaliyet gösterme zorunluluğu getirilerek, kompozit şirketler oluşması ve

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

faaliyetlerin ayrışması sağlanmıştır. Bu değişiklik AB mevzuatı ile uyum yolundaki önemli kilometre taşlarından biri olmuştur.

Sigortacılık sektörü bakımından temel AB mevzuatının çoğu halen Türk Sigortacılık mevzuatına dahil edilmiş durumdadır. Avrupa Birliği mevzuatı ile daha ileri düzeyli bir uyumlaştırma sağlayacak olan sigortacılığın düzenlenmesi ve denetlenmesine dair yeni bir taslak kanun hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra, gerekli nitelikleri taşıyan hayat sigortası şirketlerinin ellerindeki fonları daha dengeli şekilde arttırabilmelerine cevaz verecek olan bireysel emeklilik sisteminin düzenlenmesine dair bir kanun taslağı TBMM'ye sunulmuştur. AB'ye uyum bakımından sigortacılık faaliyetlerinin de bağımsız bir düzenleme ve denetleme kurulu şemsiyesi altında toplanması gerekecektir. Orta vadede Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı politikalarında da yer aldığı gibi, tüm finansal hizmetlerin düzenleme ve denetimi mali sistem üst kurulu bünyesinde yapılacaktır.. Halen, sigortacılık alanında Türk düzenleyiciler için yapacak çok şey bulunmaktadır. Türk sigortacılık pazarının kıyasla daha az gelişmiş olduğu ve prim üretiminin GSMH'nın küçük bir bölümünü oluşturduğu düşünüldüğünde katılım öncesindeki süreçte asimetric bir yaklaşım sergilenmesi gerektiği düşünülmektedir. Sektörde sigortacılık işine giriş izine tabidir. Yönetim ve hissedarlarla ilgili kurallar, AB'deki kurallar ile özdeştir.

b) AB Müktesebatı

26. 364L0225/OJ 056 04.04.64 s.878 (64/225/EEC): Reasürans ve retroesyon alanlarında yerleşme ve hizmet sunma serbestisine yönelik kısıtlamaların kaldırılmasına ilişkin 25 Şubat 1964 tarihli Konsey Direktifi
27. 372L0166/OJL 103 02.05.72 s.1 (72/166/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve bu sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkında 24 Nisan 1972 tarihli Konsey Direktifi
28. 373L0239/OJL 228 16.08.73 s.3/73/239/EEC: Hayat sigortası dışında kalan sigortacılık faaliyetlerinde başlama ve yürütme ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu hakkında 24 Temmuz 1973 tarihli Birinci Konsey Direktifi
29. 373L0240/OJL 228 16.08.73 s.20/73/240/EEC: Hayat sigortası dışında kalan sigortacılık alanında yerleşme serbestisi üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması hakkında 24 Temmuz 1973 tarihli Konsey Direktifi
30. 374D0166/OJL 087 s.13, 1975/01/10 (74/166/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 24 Nisan 1972 tarihli ve 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Uygulanması ile ilgili 6 Şubat 1974 gün ve 74/166 sayılı Birinci Komisyon Kararı

31. 374D0167/OJL 087 30.3.74, s.14 (74/167/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 24 Nisan 1972 tarihli ve 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 6 Şubat 1974 gün ve 74/166 sayılı İkinci Komisyon Kararı
32. 375D0023/OJL 006 s.33, 1975/01/10 (75/23/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 24 Nisan 1972 tarihli ve 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 6 Şubat 1974 gün ve 74/166 sayılı Üçüncü Komisyon Kararı
33. 376L0580/OJL 189 13.07.76 s.13 (76/580/EEC): Hayat sigortası dışında kalan sigortacılık faaliyetine başlama ve yürütme ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonuna ilişkin 73/239/EEC Sayılı Direktifi tadil eden 29 Haziran 1976 tarihli Konsey Direktifi
34. 377L0092/OJL 026 31.01.77 s.14 (77/92/EEC): Sigorta acente ve brokerlerine ilişkin yerleşme ve hizmet sunma serbestisinin etkin bir biçimde sağlanabilmesine yönelik tedbirler, özellikle bu faaliyetler konusundaki geçiş dönemi tedbirleri hakkında 13 Aralık 1976 tarihli Konsey Direktifi
35. 378L0473/OJ L 151 07.06.78 s.25 (78/473/EEC): Topluluk düzeyinde koasürans alanındaki kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu hakkında 30 Mayıs 1978 tarihli Konsey Direktifi
36. 379L0267/OJL 063 13.03.79 s.1 (79/267/EEC): Hayat sigortacılığının kurulması ve faaliyeti ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu hakkında 5 Mart 1979 tarihli Birinci Konsey Direktifi
37. 384L0005/OJL 008 11.01.84 s.17 (84/5/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması hakkında 30 Aralık 1983 tarihli İkinci Konsey Direktifi
38. 384L0641/OJL 339 27.12.84 s.21 (84/641/EEC): Hayat sigortası dışında kalan sigortacılık faaliyetine başlama ve yürütme ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin eşgüdümüne ilişkin 73/239/EEC Sayılı Birinci Direktifi, özellikle turistik yardım edimine yönelik olarak tadil eden 10 Aralık 1984 tarihli Konsey Direktifi
39. 386D0218/OJL 153 s.52 1986/06/07 (86/218/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 24 Nisan 1972 tarihli ve 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 16 Mayıs 1986 tarihli Dördüncü Komisyon Kararı

40. 386D0219/OJL 153 s.53, 1986/06/07 (86/219/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 24 Nisan 1972 tarihli ve 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 16 Mayıs 1986 tarihli Beşinci Komisyon Kararı (Sadece İspanyolca ve Portekizce metinler asıldır)
41. 386D0220/OJL 153 s.54, 1986/06/07 (86/220/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 24 Nisan 1972 tarihli ve 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 16 Mayıs 1986 tarihli Altıncı Komisyon Kararı (Sadece İspanyolca ve Portekizce metinler asıldır)
42. 387L0343/OJL 168 s.72 1987/07/04 (87/343/EEC): Hayat sigortası dışında kalan sigortacılık faaliyetine başlama ve yürütme ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonuna ilişkin 73/239/EEC Sayılı Birinci Konsey Direktifini kredi sigortası ve kefalet sigortası bakımından tadil eden 22 Haziran 1987 tarihli Konsey Direktifi
43. 387L0344/OJL 185 04.07.87 s.77 (87/344/EEC): Hukuki korunma sigortası ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu hakkında 22 Haziran 1987 tarihli Konsey Direktifi
44. 388D0367/OJL 181 s.45 1988/07/12 (88/367/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 24 Nisan 1972 tarihli ve 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 18 Mayıs 1988 tarihli Yedinci Komisyon Kararı
45. 388D0368/OJL 181 s.46 1988/07/12 (88/368/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 24 Nisan 1972 tarihli ve 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 18 Mayıs 1988 tarihli Sekizinci Komisyon Kararı (Sadece Yunanca metin asıldır)
46. 388D0369/OJL 181 s.47 1988/07/12 (88/368/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 24 Nisan 1972 tarihli ve 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 18 Mayıs 1988 tarihli Dokuzuncu Komisyon Kararı (Sadece Yunanca metin asıldır)

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

47. 388L0357/OJL 172 04.07.88 s.1 (88/357/EEC): Hayat sigortası dışında kalan sigortacılık faaliyetine ilişkin kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu, hizmet sunma serbestisinin fiilen kolaylaştırılması ve 73/239/EEC sayılı Direktifin tadili hakkında 22 Haziran 1988 tarihli İkinci Konsey Direktifi
48. 390L0232/EEC: OJL 129 19.05.90 s.33 (90/232/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması hakkında 14 Mayıs 1990 tarihli Üçüncü Konsey Direktifi
49. 390L0618/OJL 330 29.11.90 s.44/90/618/EEC: Özellikle motorlu taşıt mali sorumluluk konusunda olmak üzere, hayat sigortası dışında kalan sigortacılık faaliyetine ilişkin kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu ile ilgili 73/239/EEC sayılı Direktifi ve 88/357/EEC sayılı Direktifi değiştiren 8 Kasım 1990 tarihli Konsey Direktifi
50. 390L0619/OJL 330 29.11.90 s.50 (90/619/EEC): Hayat sigortası alanındaki kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu hakkında ve hizmet sunma serbestisinin etkin bir biçimde uygulanmasını sağlayacak tedbirleri koyan ve 79/267/EEC sayılı Direktifi tadil eden 8 Kasım 1990 tarihli Konsey Direktifi
51. 391 D0323 /OJL 177 05.07.91 s.25 (91/323/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 30 Mayıs 1991 tarihli Komisyon Kararı
52. 391D0370/OJL 205 s.2, 1991/07/27 (91/370/EEC): Avrupa Ekonomik Topluluğu ile İsviçre Konfederasyonu arasında yapılan hayat sigortası dışında doğrudan sigortalama ile ilgili Anlaşmanın sonuçlanmasına ilişkin 20 Haziran 1991 tarihli Konsey Kararı
53. 391D0371/OJL 205 27.07.91 s.48 (91/371/EEC): Avrupa Ekonomik Topluluğu ile İsviçre Konfederasyonu arasında yapılan hayat sigortası dışında doğrudan sigortalama ile ilgili bir Anlaşmanın uygulanmasına ilişkin 20 Haziran 1991 tarihli Konsey Direktifi
54. 391R2155/OJL 205 27.07.91 s.1: Avrupa Ekonomik Topluluğu ile İsviçre Konfederasyonu arasında yapılan hayat sigortası dışında doğrudan sigortalama ile ilgili Anlaşmanın özellikle 37, 39 ve 40'ıncı Maddelerinin uygulanmasına yönelik hükümlerin yer aldığı 20 Haziran 1991 tarih ve 2155/91 Sayılı Konsey Tüzüğü (EEC)

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

55. 391L0674/OJL 374 31.12.91 s.7 (91/674/EEC): Sigorta şirketlerinin yıllık hesaplarına ve konsolide hesaplarına ilişkin 19 Aralık 1991 tarihli Konsey Direktifi
56. 391L0675/OJL 374 31.12.91 s.32 (91/675/EEC): Bir Sigorta Komitesinin kurulmasına ilişkin 19 Aralık 1991 tarihli Konsey Direktifi
57. 392L0049/OJL 228 11.08.92 s.1: Hayat sigortası dışında kalan sigortacılık faaliyeti ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu hakkında ve 73/239/EEC sayılı Direktif ile 88/357/EEC Sayılı Direktifi değiştiren 18 Haziran 1992 tarih ve 92/49/EEC Sayılı Konsey Direktifi
58. 392L0096/OJL 360 09.12.92 s.1: Hayat sigortası ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu hakkında ve 79/267/EEC ve 90/619/EEC Sayılı Direktifleri tadil eden (Üçüncü hayat sigortası Direktifi) 10 Kasım 1992 tarih ve 92/96/EEC Sayılı Konsey Direktifi
59. 393D0043/OJL 25.01.93 s.51 (93/43/EEC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 21 Aralık 1992 tarihli Komisyon Kararı
60. 395 L0026/OJL 168 18/7/95, s.7: İhtiyatlı bir denetim amacıyla olmak üzere, kredi kuruluşları ile ilgili 77/780/EEC ve 89/646/EEC Sayılı Direktifleri, hayat sigortası dışındaki sigortalara ilişkin 73/239/EEC ve 92/49/EEC Sayılı Direktifleri, hayat sigortası alanındaki 79/267/EEC ve 92/96/EEC sayılı Direktifleri, yatırım firmaları ile ilgili 93/22/EEC Sayılı Direktifi ve menkul kıymetlere yatırım yapmak suretiyle portföy işleten kolektif yatırım şirketleriyle ilgili olarak 85/611/EEC Sayılı Direktifi değiştiren 29 Haziran 1995 tarih ve 95/26/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi
61. 397D0828/OJL 343 13.12.97 s.25 (97/828/EC): Motorlu taşıt mali sorumluluk sigortasına ilişkin hukuk kurallarının Üye Devletler arasında yakınlaştırılması ve sigorta yükümlülüğünün denetimi hakkındaki 72/166/EEC sayılı Konsey Direktifinin Uygulanması ile ilgili 27 Ekim 1997 tarihli Komisyon Kararı
62. 393L0006/OJL 141 11.06.93 s. 1:Yatırım firmaları ve kredi kuruluşlarının sermaye yeterlilikleri ile ilgili 15 Mart 1993 tarih ve 93/6/EEC Sayılı Konsey Direktifi

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

c) Sorumlu Kuruluş

Hazine Müsteşarlığı

d) Nihai Hedef

Nihai hedef, yukarıda belirtilen AB müktesebatının tamamen Türk mevzuatına aktarılarak uyumun sağlanmasıdır.

II. UYGULAMA YÖNTEMİ

a) Türk Mevzuatının Mevcut Durumu

AB'deki "reasürans ve retrosesyon konusunda yerleşme ve hizmet sunma serbestisi üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması hakkında 25 Şubat 1964 tarihli Konsey Direktifi (64/225/EEC)" hükümlerinin muadilleri, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ve bunda değişiklik yapan 539 sayılı Karar, Sigortacılık ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına Dair Yönetmelik ve 1160 sayılı Mükerrer Sigorta Hakkındaki Kanunda yer almaktadır. 1160 sayılı Kanunda yapılacak değişikliklerle mevzuatımız AB'nin ilgili Direktifi ile uyumlu hale gelmiş olacaktır.

AB'deki "hayat sigortası dışındaki doğrudan sigorta işine giriş ve faaliyeti sürdürme ile ilgili kanun, tüzük ve idari kararların koordinasyonu hakkındaki 73/239/EEC sayılı Direktifte değişiklik yapan 29 Haziran 1976 tarihli Konsey Direktifi (76/580/EEC) hükümlerinin muadilleri, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ve bunda değişiklik yapan 539 sayılı Karar ile Sigortacılık ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına Dair Yönetmelikte yer almakta olup, mevzuatımız ilgili AB Direktifi hükümleri ile uyumludur.

AB'deki "sigorta acenteleri ve aracılarn faaliyetleri konusunda yerleşme ve hizmet sunma serbestisinin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlayacak tedbirler hakkındaki 13 Aralık 1976 tarihli Konsey Direktifi (76/580/EEC)" ile değişikliklerinde yer alan hükümlerin muadilleri, Sigorta ve Reasürans Aracıları hakkındaki Yönetmelikte yer almakta olup, mevzuatımız ilgili AB Direktifi hükümlerine uyumludur.

AB'deki 79/267/EEC sayılı Direktifin taşıdığı hükümlerin muadilleri, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ve bunda değişiklik yapan 539 sayılı Karar ile Hayat Sigortasına hakkındaki Yönetmelikte yer almakta olup, mevzuatımız ilgili hükümlere uyumludur.

AB'deki 87/344/EEC sayılı Direktifin taşıdığı hükümlerin muadilleri, Hukuki Giderler Sigortası Dalının Kurulması Hakkındaki Tebliğde yer almakta olup, mevzuatımız ilgili hükümlere uyumludur.

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

AB'deki 90/619/EEC sayılı Direktifin taşıdığı hükümlerin muadilleri, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ve bunda değişiklik yapan 539 sayılı Karar ile Hayat Sigortasına hakkındaki Yönetmelikte yer almakta olup, mevzuatımız ilgili hükümlere uyumludur.

AB'deki 91/674/EEC sayılı Direktifin taşıdığı hükümlerin muadilleri, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ve bunda değişiklik yapan 539 sayılı Karar ile Sigortacılık ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına Dair Yönetmelikte yer almakta olup, mevzuatımız ilgili AB Direktifi hükümleri ile uyumludur.

AB'deki 92/96/EEC sayılı Direktifin taşıdığı hükümlerin muadilleri, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ve bunda değişiklik yapan 539 sayılı Karar ile Hayat Sigortasına hakkındaki Yönetmelikte yer almakta olup, mevzuatımız ilgili hükümlere uyumludur.

AB'deki 95/26/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin taşıdığı hükümlerin muadilleri, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ve bunda değişiklik yapan 539 sayılı Kararda yer almakta olup, mevzuatımız ilgili hükümlere uyumludur.

b) Türk Mevzuatında Yapılması Gereken Değişiklikler

Esas itibarıyla, motorlu taşıt mali sorumluluk sigortası ve hayat dışı sigorta alanlarında sigortacılık faaliyetine başlama ve yürütme ile ilgili koordinasyon direktiflerine uyum sağlanacaktır. Sigortacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetimiyle ilgili hazırlanan taslak kanunda söz konusu direktiflere uyum göz önünde bulundurulacaktır.

Sektörün düzenlenmesi ve denetimiyle ilgili bağımsız bir organ kurulacaktır.

c) Gerekli Kurumsal Değişiklikler

Sektörün düzenlenmesi ve denetiminden sorumlu bir bağımsız kurulun oluşturulması.

d) Yeni Hukuki Düzenlemelerin Yürürlüğe Girmesine Bağlı Olarak Alınması Gereken Tedbirler

e) Yeni Düzenlemelerin Uygulanması için Gereken Ek Personel ve Eğitim İhtiyacı

f) Gerekli yatırımlar

III. TAKVİM

IV. FİNANSMAN

3.4.2.2 Mali Hizmetler Dışındaki Hizmetler

a) Mevcut Durum

Hizmetler Sektörünün Türkiye Ekonomisindeki Önemi

Türkiye'de hizmetler sektörü ekonominin en büyük sektörü konumundadır. I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın yürürlüğe girdiği 1963'de bu pay %46.3 düzeyindeydi. O tarihten 1987'ye kadar bu pay artmaya devam etmiş ve %57.9'a ulaşmıştır. Bu tarihten sonra ise aşağıdaki tablo'dan da izlenebileceği gibi %57-59 düzeylerinde istikrar kazanmıştır.

Ana Sektörler ve GSMH

	Tarım	Sanayi	Hizmetler	GSMH
1987	12,883	18,680	43,457	75,019
1988	13,991	19,074	43,123	76,108
1989	12,845	20,008	44,494	77,347
1990	13,746	21,873	48,973	84,592
1991	13,663	22,504	48,720	84,887
1992	14,249	23,911	52,163	90,323
1993	14,129	25,898	57,650	97,677
1994	14,045	24,433	53,255	91,733
1995	14,230	27,476	57,322	99,028
1996	14,879	29,335	61,866	106,080
1997	14,550	32,337	67,988	114,874
1998	15,621	32,923	70,665	119,209

Sektör Payları (Yüzde)

	Tarım	Sanayi	Hizmetler
1987	17,2	24,9	57,9
1988	18,3	25,1	56,7
1989	16,6	25,9	57,5
1990	16,3	25,9	57,9
1991	16,1	26,5	57,4
1992	15,8	26,5	57,8
1993	14,5	26,5	59,0
1994	15,3	26,6	58,1
1995	14,4	27,7	57,9
1996	14,0	27,7	58,3
1997	12,7	28,1	59,2
1998	13,1	27,6	59,3

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Büyüme Hızları (Yüzde)

	Tarım	Sanayi	Hizmetler	GSMH
1987	0,4	9,2	13,2	9,8
1988	8,0	2,1	-0,8	1,5
1989	-7,7	4,9	3,2	1,6
1990	7,0	9,3	10,1	9,4
1991	-0,6	2,9	-0,5	0,3
1992	4,3	6,2	7,1	6,4
1993	-0,8	8,3	10,5	8,1
1994	-0,6	-5,7	-7,6	-6,1
1995	1,3	12,5	7,6	8,0
1996	4,6	6,8	7,9	7,1
1997	-2,2	10,2	9,9	8,3
1998	7,4	1,8	3,9	3,8

Kaynak: DİE

Hizmetler sektörü ülkemizde 1965-80 döneminde yılda ortalama %6.2 ; 1980-90 döneminde %5.1, 1990-98 arasında ise %5,4'lik bir hızla büyümüştür. Sektörde en büyük gerileme bir kriz yılı olan 1994'de yaşanmış olup (%-7.6), bu düşüş aynı yılda GSMH' da ortaya çıkan düşüşten (%-6.1) büyüktür.

Hizmetler sektörünün alt sektörlere göre yapısı ise aşağıdaki tablodan izlenebilir.

(Yıllık, 1987 Üretici Fiyatlarına Göre, Milyar TL)

1998 Yılı	Değer	Sektör Payları(%)	Gelişme Hızı(%)
C. Hizmetler Toplamı *	67,224	56,4	2,3
A. İnşaat Sanayi	6,368	5,3	-0,5
B. Ticaret	24,538	20,6	1,3
1.Toptan Ve Perakende Ticaret	20,726	17,4	1,9
2.Otel Lokanta Hizmetleri	3,812	3,2	-1,6
C. Ulaştırma Ve Haberleşme	15,319	12,9	6,0
D. Mali Kuruluşlar	2,527	2,1	6,3
E. Konut Sahipliği	5,561	4,7	2,4
F. Serbest Meslek Ve Hizmetler	2,585	2,2	2,7

Kaynak: DİE

(*) Dış alem faktör gelirleri hariç

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Tablo'dan da görüleceği gibi geniş tanımıyla ticaret, hizmetler sektörünün en önemli alt dalını GSMH içinde %20.3 lük bir payla oluşturmakta onu %12.7 ile ulaştırma ve haberleşme izlemektedir. Bu oranlar, gelişmiş ekonomilere ait UNCTAD-Dünya Bankası Kaynaklı rakamlarla karşılaştırıldığında şunlar söylenebilir:

-Gelişmiş ekonomilerde 1988-90 döneminde ulaştırma-haberleşme'nin toplam katma değere katkısı Türkiye'den küçük olup %7'dir. Aynı şekilde ticaret kesiminin (geniş tanımıyla) katkısı da Türkiye'den küçüktür ve %15 düzeyindedir.

-Buna karşılık ; finans, sigorta, emlak, iş gibi faaliyetler toplamının katkısı %17'ye ulaşmakta olup, Türkiye'nin payından (%7,6) hayli büyüktür.

-Bu olgu kabaca, gelişmiş ekonomilerdeki en dinamik yapıya sahip ve sanayi sektörüyle güçlü bir etkileşim içinde olan hizmet alt-sektörlerinin Türkiye'de yeterince gelişmemiş olduğunu göstermektedir.

Uluslararası Hizmet Ticareti ve Türkiye

Dünya Ticaret Örgütü'nün 1998 yılı istatistiklerine göre, Türkiye 1997 yılında 19.2 milyar dolar tutarında hizmet ihraç etmiş, buna karşılık 8.1 milyar dolarlık hizmet ithalatı gerçekleştirmiştir. 1975 yılında hizmet ihracatında dünyada 36. sırada yer alan Türkiye 1990'da 23., 1998' de ise 17. sırada yer almıştır. 1980'li yıllarda ve 1990'ların başlarında özellikle turizm sektörünün gelişmesinden kaynaklanan bu olgu Türkiye'yi dünyanın başlıca hizmet ihracatçıları arasına sokmuştur.

Türkiye'nin 1997 yılında dünya hizmet ihracat ve ithalatlarındaki payı sırasıyla %1.5 ve %0,6'dır. Türkiye uzun süre hizmet ithalatında ilk 40 ülke arasına girmemiş, 1997 yılında ise 33. sırada yer almıştır. Türkiye dünyanın hizmet ticareti bilançosu fazla veren ülkelerindedir.

Türkiye'nin Cari İşlemler Dengesi İçinde Hizmet Ticareti

Milyon \$	1994	1997	1998
CARI İŞLEMLER DENGESİ (I+II)	2 631	-2 638	1 871
(I) DIŞ TİCARET DENGESİ (A+B)	-4 216	-15 358	-14 332
A- İhracat FOB	18 390	32 647	31 220
- İhracat	18 106	26 261	26 973
- Bavul Ticareti		5 849	3 689
- Transit Ticaret	284	537	558
B-İthalat FOB	-22 606	-48 005	-45 552
- İthalat CIF	-23 270	-48 559	-45 935
- Altın İthalatı	-480	-1 867	-1 861
- Transit Ticaret	-251	-492	-514
- Navlun Ve Sigorta	1 395	2 913	2 758
(II) GÖRÜNMEYEN İŞLEMLER DENGESİ (A+D)	6 847	12 720	16 203
A- Diğer Mal Ve Hizmet Gelirleri	11 691	21 273	25 802
- Turizm	4 321	7 002	7 177
- Faiz Gelirleri	890	1 900	2 481
- Diğer	6 480	12 371	16 144
B- Diğer Mal Ve Hizmet Giderleri	-7 936	-13 419	-15 326
- Turizm	-866	-1 716	-1 754
- Faiz Giderleri	-3 923	-4 588	-4 823
- Diğer	-3 147	-7 115	-8 749
C- Karşılıksız Transfer (ÖZEL- Net)	2 709	4 552	5 568
- İşçi Gelirleri	2 627	4 197	5 356
- Diğer	82	355	212
D- Karşılıksız Transferler (RESMİ-Net)	383	314	159
- İşçi Gelirleri	37	32	41
- Diğer	346	282	118
(III) TOPLAM MAL VE HİZM. DENGESİ (I+II/I, II)	-461	-7 504	-3 856

Kaynak: TCMB

DTÖ verilerine göre, dünyanın belli başlı 46 ülkesinin toplam ihracatının %19.3' ü ticari hizmetlerden oluşurken, Türkiye için bu oran %28,4' dür. Hizmet ithalatı açısından söz konusu oranlar sırasıyla %19.6 ve %12.3' dür. Bu durum Türkiye' nin dünya ortalamasının üzerinde bir ihracatçı ve altında bir ithalatçı olduğunu kanıtlamaktadır.

Türkiye' nin hizmet ihracatı içinde ilk sırayı alan turizm gelirinde 1980-1995 döneminde yaklaşık 4 kat, 1988-1998 yılları arasında ise 3 katın üzerinde bir artış kaydedilmiştir. Aynı süre içinde turizm giderlerinin kaydettiği artış ise %490' a yakındır. Turizmi izleyen gelir kalemi inşaattır. Bu alanda Türk firmaları uluslararası sözleşmelerin yaklaşık %9' una sahiptir. İnşaat sektörünün arkasında taşımacılık üçüncü gelir kaynağı olarak gelmektedir. Deniz taşımacılığında Türkiye sahip olduğu kapasite ile 17. sırayı almaktadır.

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

1984 yılından beri dış ödemeler bilançomuzun karşılıksız (tek-yanlı) transferler hesabına kaydedilen işçi gelirleri ise 1988 yılında 1,865 milyon dolardan 1998 de 5,397 milyon dolara yükselmiştir. Söz konusu dönemde gerçekleşen artış %189,4 düzeyindedir.

Uluslararası Hizmet Ticaretinin Serbestleştirilmesi ve Türkiye

Hizmet ticaretinin serbestleştirilmesi Türkiye açısından önemli bir konudur. Bunun başta gelen nedeni 1998 verilerine göre hizmetler sektörünün GSMH içinde %59.3'lük bir paya sahip olmasıdır. Ayrıca Türkiye, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) istatistiklerine göre ticari hizmetler ihracatında %1.5'lik bir payla dünyada 17. sırada, ticari hizmetler ithalatında ise %0.6'lık bir payla 33. sırada yer almaktadır.

Türkiye ile AB arasındaki Ortaklık Anlaşmalarının Türkiye ile AB arasında yerleşme ve hizmet edimi serbestisi üzerindeki kısıtlamaların tedricen kaldırılmasını ve bu işlemin sıra, süre ve usüllerinin Ortaklığın karar organı olan Ortaklık Konseyince belirlenmesini öngörmesine karşın, 1990'ların ilk yarısına kadar bu konuda bir gelişme olmamıştır.

Gümrük birliği sürecinin tamamlanmasına ilişkin çabaların yoğunluk kazanmaya başladığı 1992 yılında Ortaklık Konseyinde varılan mutabakat uyarınca ve Türkiye'nin isteği doğrultusunda, gümrük birliğinin işleyiş kurallarını belirleyecek Ortaklık Konseyi Karar taslağında, Topluluk ile Türkiye arasında yerleşme hakkı ve hizmet edimi serbestisinin tedricen gerçekleştirilmesi ile ilgili bir bölüme de yer verilmesine karar verilmiştir. Bu karar doğrultusunda Kasım 1992'den başlayarak, AB tarafı ile ana sektörler itibarıyla yerleşme hakkı serbestisi ve hizmet ticareti alanında Topluluk içinde ulaşılan entegrasyon düzeyi ile mukabil Türk mevzuatı konusunda araştırmacı görüşmelerde bulunulmuştur. Bu sektörler şunlardır:

1. Mali hizmetler;
2. Mesleki hizmetler;
3. Telekomünikasyon;
4. Dağıtım;
5. Görsel-işitsel hizmetler;
6. Turizm;
7. Ulaştırma.

Yapılan bu çalışmalar sonucunda taraflar, aralarında yerleşme hakkı ve hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin kısıtlamaların aşamalı olarak kaldırılması konusundaki yasal çerçeveyi belirleyen taslak metinler hazırlamışlar, ancak AB

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Bakanlar Konseyinin, Türkiye’de gerçek kişilere AB’de yerleşme ve hizmet sunma serbestisi tanınması konusunu reddetmesi nedeniyle bu konu 1994 yılının sonunda askıya alınmış ve gümrük birliğinin işleyiş kurallarını düzenleyen 6 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararında yer almamıştır. Ancak sözkonusu kararın ekinde yer alan “AB-Türkiye Ortaklık Konseyi Karar Taslağı”nda taraflar arasında ulaştırma ve telekomünikasyon alanlarında işbirliği yapılması öngörülmüştür.

Bu arada Türkiye, Uruguay Round sonucunda, 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütünü kuran Anlaşmanın ekinde yer alan ve hizmetlerin liberalizasyonu amacıyla imzalanan “Hizmet Ticareti Genel Anlaşması”na (General Agreement for Trade in Services-GATS) taraf olmuş ve aşağıda sayılan hizmet sektörlerinde taahhütte bulunmuştur:

1. Mesleki Hizmetler;
2. Haberleşme Hizmetleri;
3. Müteahhitlik ve İlgili Mühendislik-Mimarlık Hizmetleri;
4. Eğitim Hizmetleri;
5. Çevre Hizmetleri;
6. Mali Hizmetler;
7. Sağlık ile İlgili ve Sosyal Hizmetler;
8. Turizm ve Seyahat ile İlgili Hizmetler;
9. Ulaştırma Hizmetleri.

Türkiye’nin özel taahhütleri GATS’ın sektörel sınıflandırma listesinde yer alan 155 hizmet faaliyetinden 72’sine tekabül etmektedir. Listelenmeyen hizmetler için bir inceleme yapıldığında, mesleki hizmetlerde bazı hizmet dallarının Türk vatandaşlarına bırakılması nedeniyle (doktorluk, diş hekimliği, veterinerlik, hemşirelik gibi) taahhütte bulunulmadığı, bazı sektörlerde ise (Araştırma Geliştirme Hizmetleri, Gayrimenkul Kiralama Hizmetleri, Dağıtım Hizmetleri gibi) genel olarak bu hizmetlere ilişkin, özel olarak da yabancıların bu pazara girişini düzenlemeye yönelik mevzuatın bulunmaması nedeniyle taahhütte bulunulmadığı, iç su taşımacılığının kabotaj nedeniyle yabancılara kapalı olması ve uzay taşımacılığı gibi sektörlerde de ülkemizde uygulama alanı bulunmadığından taahhütte bulunulmadığı görülmektedir.

Türkiye ile AB arasındaki yerleşme hakkı ve hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin kısıtlamaların kaldırılması konusu, AB Komisyonu’nun Türkiye ile ilişkileri geliştirmeyi amaçlayan 4 Mart 1998 tarihli “Türkiye İçin Avrupa Stratejisi” metninde tekrar gündeme getirilmiş, Türkiye de taraflar arasındaki

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

ilişkilerin geliştirilmesi için kendi hazırladığı 22 Temmuz 1998 tarihli strateji metninde bu konuya prensipte son derece olumlu yaklaşmıştır.

Taraflar arasında bu konuda başlaması muhtemel görüşmelerin yasal zemini “Hizmet Ticareti Genel Anlaşması”nı(GATS) imzalayan ülkelerin kendi aralarında hizmetlerin liberalizasyonu konusunda daha ileri entegrasyonu öngören anlaşmalar akdetmelerine olanak veren V. maddesi olacaktır.

Bu bağlamda, yerleşme hakkı ve hizmetlerin serbest dolaşımı konusu taraflar arasında yapılan teknik görüşmelerde “araştırıcı mahiyette” yeniden ele alınmaya başlanmıştır.

b) AB Müktesebatı

İlkeler ve koşullar

63. 373L0148/OJL 172 28.06.73 s.14/73/148/EEC: İstihdam ve hizmet sunumu ile ilgili olarak Üye Devlet mensubu kişilerin Topluluk içinde dolaşımına ilişkin kısıtlamaların kaldırılmasına yönelik 21 Mayıs 1973 tarihli Konsey Direktifi
64. 375L0368/OJ L 167 30.06.75 s.22/75/368/EEC: Bir çok etkinlikler çerçevesinde, özellikle de bu etkinliklerin geçici tedbirleri ile ilgili olarak yerleşme ve hizmet sunma özgürlüğünü kullanmayı kolaylaştırıcı tedbirlere ilişkin 16 Haziran 1975 tarihli Konsey Direktifi
65. 393L0096/OJ L 317 18.12.93 s. 59/ Öğrencilerin ikamet etme hakkına ilişkin 29 Ekim 1993 tarih ve 93/96/EEC Sayılı Konsey Direktifi
66. 395L0046/OJL 281 23.11.95 s.31/95/46/EC: Kişisel veri hazırlamaya ve bu bilgilerin serbest dolaşımına ilişkin olarak kişilerin korunması ile ilgili 24 Ekim 1995 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Kdnseyi Direktifi

Sektörler bazında uygulama

67. 363L0261/OJ 062 20.04.63 s.1323/63/261/EEC: İlgili Üye Devlette iki yıl Aralıksız tarım işçisi olarak istihdam edilmiş olan başka bir üye Devlet mensubu kişinin bir Üye Devlet sınırları dahilinde bir tarımsal iş kurma serbestisini hak etmesine ilişkin ayrıntılı hükümlerin yer aldığı 2 Nisan 1963 tarihli Konsey Direktifi
68. 363L0262/OJ L 062 20.04.63 s.1326/63/262/EEC: Terk edilen ya da iki yıldan fazla bir süredir işlenmeyen tarımsal çiftliklerin işletilmesi serbestisini hak etmeye ilişkin ayrıntılı hükümlerin yer aldığı 2 Nisan 1963 tarihli Konsey Direktifi

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

69. 365L0001/OJ 001 08.01.65 s.65 /1/EEC: Tarım ve bahçecilik alanında hizmet sunma serbestisini elde etme konusunda ayrıntılı hükümlerin yer aldığı 14 Aralık 1964 tarihli Konsey Direktifi
70. 367L0530/OJ 190 10.08.67 s. 1/67/530/EEC: Başka bir Üye Devlette çiftçi olarak yerleşmiş olan bir Üye Devlet vatandaşının bir çiftlikten başka birisine geçme serbestisine ilişkin 25 Temmuz 1967 tarihli Konsey Direktifi
71. 367L0531/OJ 190 10.08.67 s. 3/67/531/EEC: Başka bir Üye Devlette vatandaşı çiftçilere yapılan tarımsal kiralama ile ilgili yasaların uygulanmasına ilişkin 25 Temmuz 1967 tarihli Konsey Direktifi
72. 367L0532/OJ 190 10.08.67 s. 5/67/531/EEC: Bir Üye Devlet vatandaşının başka bir Üye Devlette iş kurup çiftçi kooperatiflerine üye olabileceği serbestisine ilişkin 25 Temmuz 1967 tarihli Konsey Direktifi
73. 367L0654/OJ 263 30.10.67 s.6/67/654/EEC: Ormanlık ve kerestecilik alanında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini elde etmeye yönelik ayrıntılı hükümlerin yer aldığı 24 Ekim 1967 tarihli Konsey Direktifi
74. 368L0192/OJ L 093 17.04.68 s.13/68/192/EEC: Bir Üye Devlet vatandaşının başka bir Üye Devlette iş kurup çiftçiler için sunulan değişik krediler alabilme serbestisine ilişkin 5 Nisan 1968 tarihli Konsey Direktifi
75. 368L0415/OJL 308 23.12.68 s. 17/68/415/EEC: Bir Üye Devlet vatandaşının başka bir Üye Devlette iş kurup çiftçiler için sunulan yardımları alabilme serbestisine ilişkin 20 Aralık 1968 tarihli Konsey Direktifi
76. 371L0018/OJL 008 11.01.71 s.24/71/18/EEC: Bağımsız çalışan ve tarım ve bahçecilik alanında hizmet sunan kişilerin yerleşme hakkına ilişkin ayrıntılı hükümlerin yer aldığı 16 Aralık 1970 tarihli Konsey Direktifi
77. 386L013/OJL 359 19.12.86 s.56/86/613/EEC: Tarım dahil, serbest çalışan kadınlara kadın erkek eşitliği ilkesi çerçevesinde davranılması ve bağımsız çalışan kadınların hamilelik ve doğum süreçlerinde korunmalarına ilişkin 11 Aralık 1986 tarihli Konsey Direktifi
78. 364L0222/OJ 056 04.04.64 s.857/64/222/EEC: Toptan ticaret, ticari aracı, sınayi ve küçük esnaf endüstrilerine ilişkin geçici tedbirler ile ilgili ayrıntılı hükümler getiren 25 Şubat 1964 tarihli Konsey Direktifi
79. 364L0224/OJ 056 04.04.64 s.869/64/224/EEC: Ticari aracı, sınayi ve küçük esnaf endüstrilerinin etkinlikleri açısından yerleşme ve hizmet sunma serbestisine ilişkin geçici tedbirler 25 Şubat 1964 tarihli Konsey Direktifi

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

80. 64L0427/OJ 117 23.07.64 s.1863/64/427/EEC: ISIC Mayor Groups 23-40 sınıfına giren (Endüstri ve küçük ölçekli zanaat endüstrileri) imalat ve işleme alanında serbest çalışan kişilere ilişkin geçici tedbirler ile ilgili ayrıntılı hükümler getiren 7 Temmuz 1964 tarihli Konsey Direktifi
81. 364L0428/OJ 117 23.07.64 s.1871/64/428/EEC: ISIC Mayor Groups 11-19 sınıfına giren maden ve taş Ocaklığı alanlarında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini elde etmeye yönelik 7 Temmuz 1964 tarihli Konsey Direktifi
82. 364L0428/OJ 117 23.07.64 s.1871/64/428/EEC: ISIC Mayor Groups 23-40 sınıfına giren imalat ve işleme alanlarında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini elde etmeye yönelik 7 Temmuz 1964 tarihli Konsey Direktifi
83. 368L0365/OJL 260 22.10.68 s.9/68/365/EEC: ISIC Mayor Groups 20-21 sınıfına giren gıda üretimi ve içecek endüstrisi alanlarında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini elde etmeye yönelik 15 Ekim 1968 tarihli Konsey Direktifi
84. 368L0366/OJL 260 22.10.68 s.12/68/366/EEC: ISIC Mayor Groups 20-21 sınıfına giren gıda üretimi ve içecek endüstrisi alanlarında serbest çalışan kişilerin etkinliklerine yönelik geçici tedbirler ile ilgili ayrıntılı hükümler getiren 15 Ekim 1968 tarihli Konsey Direktifi
85. 369L0077/Oj1 059 10.03.69 s.8/69/77/EEC: ISIC Mayor Groups 23-40 sınıfına giren (Endüstri ve küçük ölçekli zanaat endüstrileri) imalat ve işleme alanında serbest çalışan kişilere ilişkin geçici tedbirler ile ilgili ayrıntılı hükümler getiren 7 Temmuz 1964 tarihli Konsey Direktifi değıştiren 4 Mart 1969 tarihli Konsey Direktifi
86. 369L0082/OJ 1 068 19.03.69 s.4/69/82/EEC: ISIC ex Mayor Group 13 sınıfına giren petrol ve gaz araştırma (arama ve sondajlama) alanlarında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini elde etmeye yönelik 13 Mart 1969 tarihli Konsey Direktifi
87. 382L0470/OJL 213 21.07.82 s.1/82/470/EEC: Nakliyecilik ve seyahat acenteciliğı (ISIC Group 718) ve depolama işlerine ilişkin, yerleşme ve hizmet sunma serbestisinden etkin bir şekilde yerine getirebilmelerine yönelik kolaylıkları içeren tedbirler ile ilgili 29 Haziran 1982 tarihli Konsey Direktifi
88. 367L0043/OJ 010 19.01.67 s.140/67/43/EEC: 1. ISIC ex Group 640 (6401 dışında) sınıfına giren emlakçılık alanlarında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini elde etmesi ile ve 2. Başka yerde sınıflandırılmamış olan bazı hizmetlere (ISIK Group 839) yönelik 12 Ocak 1967 tarihli Konsey Direktifi

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

89. 363L06007/OJ 159 02.11.63 s.2661/63/607/EEC: Film endüstrisi ile ilgili olarak hizmet sunumuna ilişkin kısıtlamaların kaldırılmasına yönelik Genel Program hükümlerinin uygulanmasına yönelik 15 Ekim 1963 tarihli Konsey Direktifi
90. 365L0264/OJL 085 19.05.65. s. 1437/65/264/EEC: Film endüstrisi ile ilgili olarak hizmet sunumuna ilişkin kısıtlamaların kaldırılmasına yönelik Genel Program hükümlerinin uygulanmasına yönelik 15 Ekim 1963 tarihli İkinci Konsey Direktifi
91. 368L0369/OJL 260 22.10.68 s.22/68/369/EEC: Film dağıtım alanlarında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini elde etmesi ile 15 Ekim 1968 tarihli Konsey Direktifi
92. 370L0451/OJL 218 03.10.70 s.37/70/451/EEC: Film prodüktörlüğü alanlarında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini elde etmesi ile 29 Eylül 1970 tarihli Konsey Direktifi
93. 368L0367/OJL 260 22.10.68 s. 16/68/367/EEC: 1. Lokanta, café, taverna ve yeme içme ile ilgili başka yerde (ISIC Group 852) 2. Otel, pansiyon, kamp ve başka konaklama yerlerinde (ISIC Group 853), ISIC ex Mayor Group 85 sınıfına giren personel hizmetleri alanlarında, serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini elde etmesi ile ilgili 15 Ekim 1968 tarihli Konsey Direktifi
94. 368L0368/OJL 260 22.10.68 s.19/68/368/EEC: 1. Lokanta, café, taverna ve yeme içme ile ilgili başka yerde (ISIC Group 852) 2. Otel, pansiyon, kamp ve başka konaklama yerlerinde (ISIC Group 853), ISIC ex Mayor Group 85 sınıfına giren personel hizmetleri alanlarında, (ISIC ex Group 612) geçici tedbirlere ilişkin hükümler getiren 15 Ekim 1968 tarihli Konsey Direktifi
95. 382L0489/OJL 218 27.07.82 s. 24/82/489/EEC: Berberlik alanlarında çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisini yerine getirebilmelerini kolaylaştıran tedbirlerin yer aldığı 19 Temmuz 1982 tarihli Konsey Direktifi
96. 364L0223/OJL 056 04.04.64 s.863/64/223/EEC: Toptan satış alanlarında çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisine ilişkin 25 Şubat 1964 tarihli Konsey Direktifi
97. 368L0363/OJL 260 22.10.68 s.1/68/363/EEC: Toptan satış (ISIC ex Group 612) alanlarında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisine ilişkin 15 Ekim 1968 tarihli Konsey Direktifi
98. 368L0364/OJL 260 22.10.68 s.1/68/363/EEC: Perakende satış (ISIC ex Group 612) alanlarında serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

sunma serbestisine ilişkin geçici tedbirlerin ayrıntılı hükümlerinin yer aldığı 15 Ekim 1968 tarihli Konsey Direktifi

99. 370L0522/OJL 267 10.12.70 s.14/70/522/EEC: Toptan kömür ticareti (ISIC ex Group 6112) ile uğraşan ve bu konuda aracı olarak faaliyet gösteren, serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisi ile ilgili 30 Kasım 1970 tarihli Konsey Direktifi
100. 370L0523/OJL 267 10.12.70 s.18/70/523/EEC: Toptan kömür ticareti (ISIC ex Group 6112) ile uğraşan ve bu konuda aracı olarak faaliyet gösteren, serbest çalışan kişilerin yerleşme ve hizmet sunma serbestisi ile ilgili geçici tedbirlere ilişkin hükümler getiren 30 Kasım 1970 tarihli Konsey Direktifi
101. 374L0556/OJL 307 18.11.74 s.1/74/556/EEC: Aracı faaliyetleri de dahil olmak üzere, toksik maddelerin üretimi, ticareti ve dağıtımını, bu maddelerin profesyonel olarak kullanımını konusundaki faaliyetler ile ilgili geçici tedbirlere ilişkin hükümler getiren 4 Haziran 1974 tarihli Konsey Direktifi
102. 374L0557/OJL 307 18.11.74 s. 5/74/557/EEC: Toksik maddeler alanında serbest çalışan kişiler ve bu konuda aracı olarak faaliyet gösterenlerin, yerleşme ve hizmet sunma serbestisi ile 4 Haziran 1974 tarihli Konsey Direktifi
103. 375L0369/OJL 167 30.06.75 s.29/75/369/EEC: Seyyar satıcılık ve bu faaliyetler ile ilgili geçici tedbirlere ilişkin kolaylaştırıcı tedbirlere ilişkin hükümler getiren 16 Haziran 1975 tarihli Konsey Direktifi
104. 368L=653/OJL 382 31.12.86 s.17/86/653/EEC: Üye Devletlerin, serbest çalışan ticari acentelikler ile ilgili çıkardığı yasaların eşgüdümüne ilişkin 18 Aralık 1986 tarihli Konsey Direktifi

c) Sorumlu Kuruluş

- Adalet Bakanlığı
- İçişleri Bakanlığı
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Hazine Müsteşarlığı

d) Nihai Hedef

Söz konusu AB müktesebatının tamamen üstlenilip uygulanmasıdır.

II- UYGULAMA YÖNTEMİ

a) Türk Mevzuatının Mevcut Durumu

- Türkiye'deki Türk Vatandaşlarına Tahisi Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında 2007 sayılı Kanun
- 142 sayılı Köy Kanunu
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunu
- 6224 sayılı Yabancı Sermeyeyi Teşvik Kanunu
- 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu
- 3958 sayılı Gözlükçülük Kanunu
- 3213 sayılı Madencilik Kanunu
- 6326 sayılı Petrol Kanunu
- 1262 sayılı İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu
- 5590 sayılı "Ticaret Ve Sanayi Odaları", "Ticaret Odaları", "Sanayi Odaları", "Deniz Ticaret Odaları", "Ticaret Borsaları", ve "Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları Ve Ticaret Borsaları Birliği" Kanunu
- Sendikalar Kanunu
- 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu
- Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu

b) Türk Mevzuatında Yapılması Gereken Değişiklikler

Hizmetlerin serbest dolaşımı kapsamındaki üç alanda ilgili Türk mevzuatının AB müktesebatına uyumu çalışmaları sürdürülmektedir.

"Üye Devlet vatandaşları için yerleşme hakkı ve hizmet sunumu serbestisine ilişkin olarak hareket ve ikamet üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması" konusundaki AB müktesebatın auyum büyük ölçüde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanmış bulunan "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun Tasarısı"nın yasalaşması ile gerçekleşmiş olacaktır.

"Kişisel verilerin korunması" alanındaki AB müktesebatına uyum için de Adalet Bakanlığı bir yasa tasarısı hazırlanmış bulunmaktadır.

AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı

(T A S L A K)

Erkek ve Kadın çalışanlara (serbest meslek, ve tarım dahil) eşit muamele ilkesini ve serbest çalışan kadınların hamilelik ve doğum döneminde korunmasını öngören AB Müktesebatına uyum için de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanmış bulunan Sosyal Güvenlik Kanun Tasarısının yasalaşması gerekmektedir.

Türk mevzuatının ilgili AB müktesebatı ile uyuşmadığı ve uyum getiren alanlar da özellikle tarım sektörü, toptan satış, ticari araçlar sanayi ve küçük esnaf sektörüdür. Buna ek olarak madencilik ve taşOcakçılığı, gıda üretimi ve içecek endüstrisi, petrol ve doğal gaz arama, emlakçılık, restoran, kafe, taverna ve konaklama ve otelcilik, perkende satış, berberlik, toptan kömür ticareti, aracılık faaliyetleri de dahil olmak üzere toksik maddelerin üretimi, ticareti ve dağıtımını ve bu maddelerin profesyonel olarak kullanımı, seyyar satıcılık ve ticari acentelikler konularında serbest çalışan kişilerle ilgilidir.

c) Gerekli Kurumsal Değişiklikler

Mali hizmetler dışındaki hizmetlerin serbest dolaşımı alanındaki çalışmaların koordinasyonu işlevini mevcut kurumlardan birinin üstlenmesi veya bunun için bir kurumsal değişiklik yapılması gerekmektedir.

d) Yeni Hukuki Düzenlemelerin Yürürlüğe Girmesine Bağlı Olarak Alınması gereken Tedbirler

Öğrencilerin yerleşme hakkı, ormancılık ve kerestecilik, taşıma ve seyahat acenteleri, toksik ürünlerin ticareti ve dağıtımını ve film endüstrisi alanlarındaki AB müktesebatına mukabil Türk mevzuatı bulunmamaktadır. Bu alanda yasal düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

e) Yeni Düzenlemelerin Uygulanması İçin Gerekli Ek Personel ve Eğitim İhtiyacı

Hizmetler ve hizmetlerin serbest dolaşımı alanında geniş çaplı bir eğitim faaliyeti zorunludur.

f) Gerekli yatırımlar

III- TAKVİM

IV- FİNANSMAN